

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:	3.Kf.700.124/2025/10.
A felperes:	felperes (felperes címe)
A felperes képviselője:	Dr. Klauz Lilla ügyvéd (felperes képviselője)
Az alperes:	Honvédelmi Minisztérium (1055 Budapest, Balaton utca 7-11.)
Alperes jogi képviselője:	Dr. Nagy Szintia Mirtill kamarai jogtanácsos
A per tárgya:	közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos sérelemdíj
A fellebbezést benyújtó fél: A csatlakozó fellebbezést benyújtó fél:	alperes (11. ssz. alatt) felperes (5.,6. ssz. alatt)
A fellebbezéssel támadott határozat:	Pécsi Törvényszék 9.K.701.148/2024/10. számú ítélete

Í T É L E T

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 500.000 (ötszázezer) forint másodfokú perköltséget.

A fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes szerződéses állományú katonai jogviszonyban állt a dandár1 személyi állományában. Éves őrfelkészítési gyakorlaton katonai közelharc foglalkozás során 2019. év október 1-jén balesetet szenvedett, melynek következtében jobb oldali vállcsúcs-kulcsosonti ízület izomrost-szakadással járó ficama sérülését szenvedte el, jobb oldali vállcsúcs-kulcsosonti ízület nyáktömlő gyulladása, jobb oldali deltaizom sorvadása, jobb oldali karfonat több idegre kiterjedő sérülése is bekövetkezett, továbbá kevert szorongásos és depressziós zavar és reflux betegség alakult ki nála. A sérülést követő folyamatos gyógykezelés során 2020. március 9-i karfelszabadító műtéten esett át, 2022. július 19-én Eden-Lange-Bigliani ortopédiai műtetet hajtottak végre, amely állapotában érdemi javulást nem eredményezett, az véglegesen kialakult.

[2] A baleset körülményeit a 2019. október 10-én kelt, majd 2020. július 29-én módosított száml nyilvántartási számú honvédelmi baleseti jegyzőkönyvben rögzítették. A Honvédelmi Minisztérium (HM) főosztály1 határozatszám1 számú határozatával a balesetet szolgálati kötelemekkel összefüggőnek minősítette; szervezeti egészségkárosodása – a Veszprémi Törvényszék 5.K.701.350/2021/39. ítélete alapján – 52%, amely teljes egészében üzemi baleseti eredetű. A baleset következtében kialakuló egészségkárosodása miatt a felperes katonai szolgálatra alkalmatlanná vált, szolgálati jogviszonyát a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.) 68/A.§ (6) bekezdése alapján, kérelmére 2021. február 14. napján megszüntették, a munkáltató a baleseti járadék folyósítását 2021. július 1-jétől visszamenőlegesen megállapította. A szakértői bizottság1 2020. szeptember 28-án kelt szakvéleményében a balesettel összefüggésben 45%-os neuropszichés eredetű egészségkárosodást és 10%-os emésztőrendszeri egészségkárosodást állapított meg; 2021. május 16-tól rokkantsági ellátásban részerült.

[3] A baleset következtében a felperes fizikai állapotát a jobb felső végtag használhatatlansága és a fájdalom csökkentését célzó kímélő testtartás felvételére való állandó készletetés határozza meg. A nagyfokú, test szerte tovaterjedő fájdalom a mindennapos mozgások végzésében és az alvásban is akadályozza, a mozgást csak segítséggel tudja megoldani. Élettársi kapcsolata megromlott, majd megszakadt; a 2 gyerekével való kapcsolata a kényszerű különélés miatti távolság és állapota okán jelentősen leszűkült; saját otthona nincs, egyik testvére bulyáki üzletének szuterén lakrészében él. A mindennapi élettevékenységek mellett a társadalmi életben, párkapcsolat kialakításában, háztartási- és házkörüli munkában is segítségre szorul, annak ellenére, hogy a felépülése érdekében a gyógykezeléseket és rehabilitációt igénybe vette; pszichiátriai kezeléssel, életmód-, illetve szemléletváltással, kiegészítő otthoni gyógytornával igyekezett fizikai és mentális egészségi állapotán javítani. Testi korlátai és kiszolgáltatott élethelyzete általános kedélyállapotára, örömező képességére, jövőképeire negatívan hat.

A megelőző kártérítési eljárás

[4] A felperes kártérítés és sérelemdíj iránti igénye folytán a HM hivatal 2021. június 4-én kelt határozatszáma 2 számú határozatában a kárigény jogalapját elismerte, és a felperes részére 1.000.000 forint, a 2021. december 21-én kelt határozatszáma 3 számú határozatban 500.000 forint, a 2023. február 17. napján kelt határozatszáma 4 számú határozatban további 500.000 forint sérelemdíj-előleget állapított meg. A balesettel összefüggő vagyoni kárigényeket több határozatban bírálta el. A felperes 2022. szeptember 26-án 80.000.000 forint sérelemdíjat igényelt a szolgálati kötelemekkel összefüggő balesetéből eredő sérülésére és amiatt megváltozott életére, folyamatos fájdalmaira és fogyatékossgal járó maradandó egészségkárosodására tekintettel. Kérte figyelembe venni a részletesen kifejtett fizikai és szellemi állapotát, jövőre vonatkozó kilátásait, életkörülményeit, családi, baráti kapcsolatai leépülését és a baleset következményeinek mindennapi életére gyakorolt hatását, lelki panaszokat és szenvedéseket.

[5] Az alperes által kirendelt személyi igazságügyi orvosszakértő a felperes személyes vizsgálatát követően 2024. május 21-én száma 2 nyilvántartási számon – a korábbi száma 3, száma 4 és száma 5 számú szakvélemények figyelembevételével – készítette el a végleges szakvéleményét.

[6] Az alperes hivatala 2024. július 30-án a határozatszáma 5 Nyt. számú határozattal (elsőfokú határozat) a felperes részére 5.000.000 forint sérelemdíjat állapított meg, melyből levonásba helyezte a kifizetett 2.000.000 forint sérelemdíj-előleg összegét. Döntésében a honvédek jogállásáról szóló 137/2024 (VI.28.) Korm.rendelet 32. § (2) bekezdésére, a Hjt. 172. § (1) bekezdésre, 173. § (1) és (1a) bekezdésre, 173/A. §-ára, a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. §-ára hivatkozott.

Indoklása szerint értékelte, hogy a felperes 33 évesen szenvedett maradandó egészségkárosodással járó balesetet, amely jelenleg is folyamatos, nagy fájdalommal jár; a gyógyulása érdekében tőle elvárhatóan mindent megtett, ennek ellenére a baleset után 4,5 év elteltével a végrehajtott műtétek és kezelések nem vezettek eredményre. Vállövi kórállapota a fizikai tevékenységek területén teljes korlátozódást okoz, a jövőben is csak egykezes fizikai tevékenységre lehet majd alkalmas. A mindennapokban kisegítésre, még önmaga ellátása kapcsán is segítségre szorul. Hangsúlyosan értékelte, hogy a felperes a biztos anyagi háttérrel és erkölcsi megbecsüléssel jelentő katonai pályáról a létbizonytalanságba került, továbbá szakképzettségének – szakács, gyengeáramú villanyszerelő – megfelelő munkakör betöltésére véglegesen alkalmatlanná vált, amely tényezők közrehatással voltak a depresszió kialakulásában. Ugyanakkor figyelembe vette azt is, hogy az igazságügyi orvosszakértő nem zárta ki a szellemi munkakörben történő foglalkoztathatóságát, azonban a mély depressziós időszakon túl kell tennie magát az újrakezdés érdekében. Rögzítette, hogy jelenleg jövőképe nincs, küzd a mindennapokkal az egészségkárosodása, fájdalmai, anyagi- és lelki nehézségei, valamint magánya miatt. Figyelembe vette, hogy nem hivatását vesztette el, mert szerződéses katonai szolgálati jogviszonya került megszüntetésre; szellemi foglalkoztathatósága kapcsán az otthonról történő munkavégzést elképzelhetőnek találta.

[7] Az alperes a 2024. október 18-án kelt határozatszám6 számú határozatában (másodfokú határozat) az elsőfokú határozatot helybenhagyta, és a felperes fellebbezését megalapozatlanság miatt elutasította. Megállapította, hogy az elsőfokú alperesi szerv helyesen határozta meg a sérelemdíj összegét a pénzbeli marasztalás társadalmilag elismert céljára tekintettel; értékelte a sérülés jellegét, felperes egészségkárosodásának mértékét, állapotának mindennapi életben való korlátozottságát, továbbá azt, hogy a jogsértés nem volt ismétlődő és a felperes kérte áthelyezését a balesetkori beosztásába, valamint a hasonló ügyekben kialakított joggyakorlatot. A bírói gyakorlatra figyelemmel a felperes 80.000.000 forintos igényét eltúlzottnak tartotta, mert teljes mozgáskorlátozottság, bénulás esetén adható a megállapított összegnél magasabb sérelemdíj.

A felperes keresete

[8] A felperes a másodfokú határozattal szemben benyújtott keresetében a Hjt. 172-173. §, továbbá a Ptk. 2:42. §-a, 2:43. §-a alapján kérte sérelemdíj címén az alperes kötelezését további 75.000.000 forint megfizetésére. A sérelemdíj alperesi határozattal megállapított alacsony mértékét kifogásolta, álláspontja szerint az elszenvedett hátrányok kompenzálására és kiküszöbölésére lényegesen magasabb összeg alkalmas.

[9] A személyiségi jogsértéssel bekövetkező hátrányok körében hivatkozott arra, hogy az orvosi kezelések, műtétek, rehabilitáció ellenére jobb válla mozgásai beszűkültek, fájdalmasak, élete teljesen ellehetetlenült; dolgozni a balesete óta nem tudott, folyamatos kórházi kezeléseket követően sem szüntek panaszai. A balesettől kezdődően egyedül egyáltalán nem, csak segítséggel tudja megoldani a fürdést, öltözést, a kés használatával járó evést, kerti munkák végzését, vásárlást, biciklizést, úszást, a ház körüli munkák ellátását. Az előző házasságából származó két – balesetkor 8 és 9 éves – gyermekével a baleset óta sokkal kevesebb időt tud tölteni a távolság, másrészt az ingerültség, a feszült idegállapota miatt. Korábbi élete teljesen megváltozott, volt élettársával és annak két gyermekével kapcsolata megromlott és meg is szakadt 2021. október 31. napjával. Azt követően testvére buzsáki üzletének hátsó részén lévő szuterén ablaktalan lakrészbe költözött, testvérei segítségére szorult, akik ápolták, gondozták és ellátták. Maradandó egészségkárosodása miatt rokkantnyugdíjassá vált, munkát már nem tudott vállalni. Az alperes által hivatkozott szellemi munkakörben való elhelyezkedés, az ahhoz szükséges képesítés megszerzése - a fizikai és pszichés korlátai miatt - lehetetlen. Lelkileg megviseli a kiszolgáltatottság és a további élethelyzetére vonatkozó kilátástalanság, mindennapi életét folyamatos fájdalom jellemzi. A fájdalomcsillapító gyógyszerektől gyomorbetegsége és refluxa alakult ki, a karfelkötés következtében izomvesztést szenvedett el. A vállsérülés miatt lapockasüllyedése keletkezett, ezért az utolsó műtéttel vállát fix helyzetbe kellett rögzíteni, mellyel megszűnt annak a lehetősége, hogy jobb karját használni, mozgatni tudja. Rendszeres, testszerte jelentkező fájdalmai mindennap jelenlévő ingerlékenységhez, koncentrációzavarhoz, depresszióhoz vezetett, amely éjszakai pihenését, alvását is ellehetetleníti. Életerős fiatalemberből emberi ronccsá vált, aki csak mások segítségével tud élni.

[10] A keresetét alátámasztó bizonyítékok körében hivatkozott az alperes előtti kártérítési eljárásban beszerzett szakvéleményre és annak kiegészítéseire, továbbá csatolta a Veszprémi Törvényszék előtt 5.K.701.140/2021/29. számú – ápolás, gondozás, kulturális többletköltség, egyéb költség címén igényelt kártérítési eljárásban –, valamint a Veszprémi Törvényszék 5.K.701.350/2021/39. számú, – az alperes szolgálati kötelekkel összefüggő minősítő határozatának felülvizsgálata iránti eljárásában hozott – ítéletét és tanúbizonyítást indítványozott. Az eljáró szakértők személyes meghallgatását kérte arra nézve, hogy az állapota megengedi-e a szellemi munkakör betöltéséhez szükséges képesítés megszerzését figyelemmel arra, hogy tömegben pánikrohamot kap.

Az elsőfokú bíróság döntése

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest 25.000.000 forint sérelemdíj megfizetésére, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Döntésében a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. örvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (4) bekezdésére, a Hjt. 172. § (1) bekezdésre, 173. § (1) bekezdés c) pontjára, továbbá (1a) bekezdésére, és a 168. § (8) bekezdésére hivatkozott. Az alperes által megállapított 5.000.000 forint sérelemdíjat nem tartotta elegendőnek az okozott nemvagyonai sérelem kompenzálására, ezért annak magasabb összegben való megállapítását látta indokoltnak.

[12] A felek előadása és a megelőző kártérítési eljárásban keletkezett bizonyítékok alapján a baleset folytán már elszenvedett, valamint a jelenleg fennálló és a jövőbeli hátrányok körében a felperes jelentős mértékű egészségkárosodását eredményező fizikai és pszichés állapotromlását és megváltozott életkörülményeit értékelte: kiemelte, hogy a műtétek és gyógykezelések állapotjavulást nem eredményeztek, az véglegesen kialakult. A fizikai állapotában okozott hátrányként a jobb felső végtag használhatatlanságát és a fájdalom csökkentését célzó kímélő testtartás felvételére való állandó késztetést, a nagyfokú és testszerte tovaterjedő fájdalmat hangsúlyozta, amely a mindennapos mozgások végzésében akadályozó tényezőt jelent, amit csak segítséggel tud megoldani. Értékelte, hogy testi korlátait nagyfokú kiszolgáltatottságként éli meg, általános kedélyállapota mélyponton van, örömszerző képességét elvesztette, jövőképe nincs. A mindennapi élettevékenységen túl a társadalmi életében, párkapcsolatok kialakításában, továbbá a háztartási és házkörűli munkákban is segítségre szorul; a szakképzettségének megfelelő munkakör betöltésére véglegesen alkalmatlanná vált, kétékezi fizikai munka végzésére képtelen. Jelenleg háztartási kisegítésre szorul, az életkilátásai mind fizikailag, mind társadalmilag és párkapcsolatilag is súlyosan korlátozottak. Fájdalma tompa és feszítő jellegű, így az vállövi kényszertartást vált ki, amely kihat az éjszakai alvási periódusaira, így elkerülhetetlen a fájdalomcsillapító gyógyszerek folyamatos szedése. A szakértői megállapítás alapján értékelte objektív vállövi kórállapotát és a hozzá társuló kevert szorongásos és depressziós zavar, valamint a kialakult reflux betegség fennállását, amelyek az életminőségét érdemben rontó tényezők; mindez jelentős, 52 %-os mértékű baleseti egészségkárosodást és állapota véglegességét eredményezte. Hangsúlyosan értékelte a kialakult élethelyzetét, a korábbi harmonikus párkapcsolata megszakadását, a lakhatási körülményeit és a mindennapi tevékenységben

kiszolgáltatott, segítségre (testvérei) szoruló állapotát. Megállapította, hogy a baleset következtében a 30-as éveiben járó felperes élete szakmai és magánéleti téren is lényegében tönkrement, jövője kilátástalannak tűnik. A felsorolt tényeket és körülményeket összességében értékelve jutott arra, hogy az alperes által kifizetett összegben felül további 25.000.000 forint sérelemdíj alkalmas a felperest ért hátrányok kompenzálására, azt meghaladó összegű sérelemdíjat megalapozatlannak találta.

[13] A felperes által előterjesztett bizonyítási indítványokat elutasította. Az orvosszakértői bizonyításra a Kp. 78. § (4) bekezdése alapján nem látott lehetőséget, mert a szellemi munkakörben történő elhelyezkedésének akadályozottságára, - az ilyen jellegű végzettség hiányára, tömegben sok ember közötti szorongására, amely a tanfolyamokon való részvételét kizárja - a megelőző eljárásban nem hivatkozott. A tanúbizonyítást szükségtelennek ítélte, miután a megelőző eljárásban becsatolt írásbeli nyilatkozatokat az alperes nem vitatta, azokat maga is értékelte.

A fellebbezés, és ellenkérelem

[14] Az alperes az elsőfokú ítélettel szemben előterjesztett fellebbezésében elsődlegesen annak megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, harmadlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a sérelemdíj összegének egészségkárosodás mértékével arányos csökkentését, de legfeljebb 2.000.000 forintban való megállapítását kérte. Másodfokú perköltséget igényelt. Jogszabálysértésként megjelölte a Kp. 81. § (1) bekezdés a) pontját, 78. § (2) bekezdését, a 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó, polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdését, a Hjt. 177.§ (2) bekezdését, 168. § (8) bekezdését, a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését.

[15] Az elsődleges fellebbezési kérelme körében hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte megfelelően az általa benyújtott bizonyítékokat, azokból nem vont le okszerű következtetést. Elsődleges fellebbezési petitumában a mérlegelés körben az elsőfokú bíróság által nem értékelt tényeket az alábbiak szerint jelölte meg:

· Nem vette figyelembe, hogy a felperes szellemi foglalkoztatását a szakértői vélemény nem zárta ki. Mivel a felperest 33 évesen érte baleset, korából adódóan nem zárható ki az önfejlesztés és a tanulás lehetősége; egyes végzettségek megszerzése nem feltétlenül igényel folyamatos jelenléti oktatást, azok egy része e-learning formájában is elsajátítható. Figyelmen kívül maradt, hogy a felperes álláskeresőként az illetékes kormányhivatal foglalkoztatási osztályán nem regisztráltatta magát, így elesett a munkaügyi központ által támogatott tanfolyamok igénybevétele. A megszerzhető képzettség segítségével könnyebben alkalmazkodhatott volna a megváltozott életkörülményeihez.

· A felperes lemondott az alperes által nyújtott egészségkárosodási járadék folyósításának lehetőségéről, és kérte jogviszonya felmentéssel történő megszüntetését.

· A reflux betegség kialakulásában a felperes felelősségét állította, mivel a javasolt fájdalomcsillapító gyógyszerekből a napi adagot túllépte, így – a betegtájékoztató alapján is – mellékhatások alakulhattak ki, ezért vitatta saját felelősségét.

· A pszichés állapot kialakulásában is a felperes magatartásra hivatkozott. A csatolt orvosi dokumentáció szerint 2021. december 2-áig 8 alkalommal jelent meg pszichiátriai szakrendelésen, azt követően orvosi adat nem lelhető fel, és a kevert szorongásos megbetegedése, depressziója orvosilag sem alátámasztott. Emellett a pszichés megbetegedés nem volt tárgya a megelőző eljárásnak, ezért a Kp. 85. § (2) bekezdése alapján az nem értékelhető.

· Nem értékelte, hogy a felperes több jogcímen is kártérítésben részesült, amelyek segítségül szolgáltak arra, hogy életét a megváltozott körülményekhez igazítsa.

· Állította, hogy a honvédelmi szervezetnek nem volt tényleges ráhatása a baleset bekövetkezésére, és magatartása sem mondható ismétlődőnek. Ezzel a Hjt. 168. § (8) bekezdés elsőfokú bíróság általi megsértését állította.

· Hivatkozott arra, hogy a bírói gyakorlat alapján az összehasonlításra alkalmas ügyekben hozott döntéseket is figyelembe kell venni.

[16] Az elsődleges fellebbezési kérelem alkalmatlansága esetére a másodlagos, illetve a harmadlagosan kérelmeit fenntartotta, mert az elsőfokú bíróság által megítélt 25.000.000 forint sérelemdíjat eltúlzottak és kirívóan aránytalannak találta, ám ezen petitumaihoz indokolást nem kapcsolt.

[17] A felperes – a csatlakozó fellebbezési kérelmével egybeszerkesztett – fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, valamint az alperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat helyesen értékelte és helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az alperes által megállapított sérelemdíj nem elegendő a felperest ért nemvagyoni hátrányok kompenzálására, ítéletét kellően megindokolta, amely sem logikai, sem eljárásjogi hibában nem szenved. Nem értett egyet azzal, hogy a szellemi foglalkoztatása érdekében az önfejlesztés és tanulás lehetősége korából adódóan fennáll. Előadta, hogy a fájdalmai mellett nem képes koncentrálni, egészségügyi állapota nem teszi lehetővé a munkavégzést, sem a tanfolyamokon való részvételét. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy jövője kilátástalannak tűnik, azonban ezt a ténytet nem értékelte kellő súllyal a sérelemdíj meghatározásakor; az egészségkárosodási járadék folyósításának lehetőségétől azért zárkózott el, mert ebben az esetben semmilyen jogcímen nem igényelhetett volna vagyoni kártérítést, holott a felmerült költségei és kára jóval meghaladták az egészségkárosodási járadék összegét. A reflux betegség kialakulásában az igazságügyi szakvélemény az ok-okozati összefüggést megállapította, a fájdalomcsillapító gyógyszerek dózisa tekintetében felelősség nem terheli. Valótlan, hogy a kedélyállapotának javítása érdekében ne tett volna meg mindent, a korábbi eljárásokban becsatolta a pszichiátriai kezeléséről szóló orvosi dokumentációt, amelyet az alperes is elfogadott, és annak tényét az igazságügyi szakvélemény is tartalmazza. Az elsőfokú bíróság kellő súllyal értékelte, hogy a megelőző eljárások során vagyoni kártérítésben is részesült, amelyek a keletkezett vagyoni kárai, költségei kompenzálására szolgáltak. Hangsúlyozta: a sérelemdíj mértéke körében előadottak nem a szubjektív érzetén, hanem objektív tényeken alapulnak. A perköltségigényét a csatolt ügyvédi megbízási

szerződésre hivatkozva a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján kérte megállapítani.

A csatlakozó fellebbezés és ellenkérelem

[18] A felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az alperes 40.000.000 forint sérelemdíjban való marasztalását kérte. Előadta, az eljárás mielőbbi lezárása érdekében belenyugodott volna az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíjba, ugyanakkor a fellebbezés hatására a másodfokú bíróság elé kívánta tární, hogy az alperes jogsértő magatartása miatt keletkezett sérelmei a megítélnél magasabb összegű jóvátétellel kompenzálhatók. Az általa megjelölt 40.000.000 forint sérelemdíj összegét alkalmasabbnak tartotta arra, hogy valóságos elégtételt nyújtson az okozott hátrányok, sérelem kielégítésére, és a jogsértés szankcionálására. A baleset bekövetkezésében a Hjt. 168. § (8) bekezdése szerint az alperes felróhatóságának magas fokára hivatkozott. A sérelemdíj mértéke körében kérte továbbá figyelembe venni a jelenlegi életkörülményeit, fizikai és lelki állapotát, az emberi méltósága és egészséges élethez való joga megsértését. Hangsúlyozta, hogy a baleset következtében teljesen tönkrement az élete, nem csak munkáját veszítette el, hanem a megélhetésén túl a családját, lakhatását, társas kapcsolatait, szabadidejében folytatott hobbiját; azaz a korábbi élete megszűnt, kiszolgáltatott helyzetbe került, amit a kártérítési eljárásban csatolt tanúk nyilatkozatai is alátámasztanak. A jövőben mindig másokra lesz utalva, amit nehéz elfogadnia. Folyamatos tompa és feszítő jellegű fájdalomtól adódóan, annak minimalizálása érdekében felvett tartása kényszerszertartássá vált, azonban fájdalmai ezáltal sem szűnnek, amely az éjszakai pihenését is gátolja. A balesettel összefüggésben kialakult kevert szorongásos és depressziós megbetegedése, valamint a reflux betegség szintén ellehetetlenítik a mindennapjait. Mindezeket a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi orvosszakértői vélemény teljes mértékben alátámasztotta.

[19] Az alperes a csatlakozó fellebbezés elutasítását kérte, a fellebbezésében foglaltakat változatlanul fenntartotta. Megismételte, a szakértő nem zárta ki a szellemi foglalkoztatás lehetőségét, nem vont párhuzamot a fájdalmak és a szellemi munkavégzésre képtelenség között.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[20] A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés alaptalan.

[21] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet a Kp. 108. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a fellebbezési, csatlakozó fellebbezési kérelem és ellenkérelem keretei között bírálta felül. E keretek között eljárva a másodfokú bíróság, – a periratok alapján kiegészített tényállás mellett – megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a releváns jogszabályi rendelkezéseket felhívta, azokat megfelelően alkalmazta, ítéletének indokolásában a

sérelemdíj megállapítása körében jogi indokait részletesen kifejtette, amelyekkel a másodfokú bíróság is egyetértett.

[22] A másodfokú bíróság rögzíti, hogy vizsgálódásának irányát egyfelől a Kp. 100. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel a fellebbezést megalapozó jogszabálysértés, a fellebbezésben pontosan megjelölt – az alperes állítása szerint az elsőfokú bíróság által megsértett – jogszabályhelyek határozták meg. Ugyanez igaz a csatlakozó fellebbezésre is. A Kp. 100. § (2) bekezdése helyes értelmezésével kapcsolatban a Kúria már több ízben (Kfv.VII.37.422/2020/8. – BHGY K-KJ-2020-404, Kfv.VII.37.651/2020/6. – BHGY K-KJ-2020-385) hangsúlyozta, hogy ezeknek az együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Emellett a fellebbezési kérelem e tartalmi elemei meghatározzák a fellebbezési eljárás tartalmi és perjogi kereteit. Erre figyelemmel, mivel az alperes az elsődleges, – az ítélet megváltoztatására és a kereset elutasítására irányuló – fellebbezésének indokain kívül a további, másodlagos és harmadlagos fellebbezési kérelme indokai kifejtésével adós maradt, ezért azok vizsgálatát az ítéltábla mellőzte. A másodfokú bíróság - miután az elsőfokú ítélet kötelező hatályon kívül helyezésének esetei (Kp. 110.§ (1)-(2) bekezdés) nem álltak fenn -, a törvényszék ítéletét az elsődleges fellebbezési kérelem alapján, érdemben bírálta felül azzal, hogy a Kp. 81.§ (1) bekezdés a) pontjának megsértésére vonatkozó indokolás elmaradása okán az eljárás megszüntetésének esetköreit sem vizsgálhatta; az ügyben hivatalból sem észlelte perakadály fennállását.

[23] Az ügy érdemét illetően a kereset elutasítására irányuló fellebbezés lényegében a sérelemdíj mértéke körében figyelembe vehető tények, valamint az azt alátámasztó bizonyítékok jogszabálysértő (Kp. 78. § (2) bekezdés, Pp. 346. § (5) bekezdés, Hjt. 177.§ (2) bekezdés, 168. § (8) bekezdés, a Ptk. 2:52. § (3) bekezdés) mérlegelését támadta, azonban az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárást nem kifogásolta, annak hiányosságát nem állította, bizonyítás elmaradását nem sérelmezte és erre vonatkozóan jogszabálysértést sem jelölt meg. Emiatt kizárólag az alperes előtt lefolytatott megelőző eljárásban és a peres eljárás során rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapított tényeket lehetett górcső alá vonni. Az ítéltábla felülbírálata során az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetéseket nem vont le, a tényeket eltérően nem minősítette; a tényállás kiegészítését ugyan szükségesnek tartotta, amely hiányosság azonban nem hatott ki az ügy érdemére.

[24] Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában helytállóan vizsgálta a pert megelőzően hozott alperesi határozatban, valamint a perben feltárt és bizonyított tényeket, ezek együttes értékelése alapján jutott a sérelemdíj mértékére nézve az alperestől eltérő következtetésre. Ahogyan az alperes, a törvényszék is a felperes balesete következtében a testi épséghez, egészséghez való személyiségi jogsérelem felperesre gyakorolt közvetlen és súlyos hatásait, azaz a bekövetkezett hátrányokat - többek között - a megelőző eljárásban többször kiegészített szakvélemény alapján vette figyelembe, az abban rögzített tényekre alapította, amely szakvélemény(ek) az alperes által vitássá tett kérdéseket (azokra adott válaszokat) tételesen tartalmazzák.

[25] Éppen ezért az alperes fellebbezésében valótlanul, és az elfogadott szakvéleményben rögzítettekkel ellentétesen állította, hogy a reflux betegség kialakulása nem a balesettel, hanem a felperes felróható magatartásával áll összefüggésben; ugyanígy megalapozatlanul érvelt a felperes felelősségével a pszichés megbetegedés kialakulása és állapotának javulása hiányát illetően, azáltal, hogy szakember segítségét nem vette igénybe. Iratellenesen hivatkozott arra is, hogy a pszichés megbetegedésre a szakértői vizsgálat nem terjedt ki. Az alperes fenti érveit cáfolja, hogy már a 2021. március 9-én kelt OSZ.szám3 számú szakvéleményben – pszichiáter szakértő bevonásával – megállapították a felperes balesetből eredő kevert-szorongásos depressziós zavarát, továbbá a balesettel összefüggésben kialakult reflux betegségét; a 2023. január 19-én kelt OSZ. szám5. számú kiegészítő szakvéleményben figyelembe vették a 2022.03.10-i orvosszakértői bizottság vizsgálata alapján véleményezett 45% neuro-pszichés eredetű egészségkárosodást, és a 10%-os emésztőrendszeri egészségkárosodást. Ezt követően a szakértői bizottság2 komplex minősítést végző szakértői bizottságának 2023. június 19-én kelt szám6 számú összefoglaló véleménye rögzítette, hogy a sérülés után 1 évvel előrehaladó (romló) tünetekkel járó depressziós állapot alakult ki, amely miatt a felperes kombinált hangulatjavító-szorongásgátló kezelésre szorult, a szakértői vizsgálatnál észlelt pszichés kép súlyos depressziós epizódnak felel meg; igazolt, hogy az egészségi állapot romlását a honvédelmi baleset okozta a vállízület-és idegszövet sérülése és a következményes lelki működésbeli hanyatlás, azaz depresszió kialakulása által. A 2024. május 21-én kelt szám2 számú végleges szakvélemény szerint az objektív vállízületi kórállapot és a hozzá társuló kevert szorongásos depressziós zavar, valamint a reflux betegség az életminőséget érdemben rontó tényezőnek minősül. Sőt a depresszió kialakulását az alperes elsőfokú határozatában maga is értékelte; a felperes pszichiátriai kezelését szakvéleményben felsorolt számos vizsgálati lelet, köztük a 2023. április 19-én kelt helységi Kistérségi Járóbeteg Szakellátó pszichiátriai szakrendelésről kiállított ambuláns lap is igazolja. A fentiek alapján a szakértői vizsgálat kiterjedt a felperes pszichés állapotára és reflux betegségére egyaránt, a felperesnél igazolható kevert szorongásos betegség és depresszió, valamint a reflux emésztőrendszeri megbetegedés baleseti eredete sem kétséges, a felperes felróható közrehatása nem merült fel.

[26] Az alperes érvelt a jogsértés ismétlődő jellegének hiányával, valamint azzal, hogy a baleset bekövetkezésére ráhatással nem bírt. A Hjt. 168. § (8) bekezdésnek a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésével egyező tartalma alapján a sérelemdíj mértékét az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel, egy összegben kell meghatározni. A sérelemdíj az emberi személyiség értékminősége változásának kompenzálása, amely akkor állapítható meg, ha a személyiségre jellemző helyzet a korábbiakhoz képest hátrányosan változik meg (Mfv.II.10.237/2019/4.). A sérelemdíj összege mindig az eset összes körülményének vizsgálatával, a jogsértéssel közvetlenül okozott hátrány mibenlétének figyelembevételével és a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében meghatározott szempontok mérlegelése alapján határozható meg. Nem volt vitás, hogy az alperesi jogsértés egyszeri, a 2019. október 1-jén gyakorlat közben bekövetkezett balesettel következett be; az ismétlődő jelleg fel sem merült, így azt az elsőfokú bíróság sem értékelte. Mivel a jogalap a peres eljárásban nem volt vitatott, ezért annak sincs jelentősége, hogy a felperes kérte a baleset bekövetkezése szerinti szolgálati helyre való áthelyezését. A peres eljárásban releváns, sérelemdíj mértéke körében mérlegelendő szempontok között a jogszabály nem a ráhatást,

hanem a felróhatóság mértékét tünteti fel figyelembe veendő körülményként. Tény, hogy az alperes a perben a baleset szolgálati kötelemekkel való összefüggését kezdettől fogva nem vitatta, felelősségét elismerte; a felelősség jogalapja nem vitatható, e körben tehát nem állítható, hogy a balesetre „ráhatása” ne lett volna. Ehhez képest a fellebbezésben hivatkozott „tényleges ráhatás” jogilag - sem a jogalap, sem az összepszerűség körében - nem értelmezhető, ezen hivatkozására az alperesi képviselő a fellebbezési tárgyaláson sem tudott adekvát érvelést adni. Jelen esetben a sérelemdíj összepszerűsége és az annak alapjául szolgáló mérlegelési szempontok vizsgálhatók felül, amelynek körében - a hivatkozott Hjt. 168. § (8) bekezdése szerint is - a felróhatóság bír jelentőséggel, ami az alperes által megfogalmazott „ráhatásnak” szintén nem feleltethető meg. Ugyanakkor megfelelő bizonyítás és peradatok hiányában a felróhatóság körében nem lehetett állást foglalni abban a kérdésben, hogy a baleset bekövetkezéséért az alperest milyen fokú vétkesség (felróhatóság) terheli, a bizonyítás hiányát ugyanakkor egyik fél sem támadta. A sérelemdíj egyik funkciója az okozott hátrány kompenzációjaként a jogsértő és a személyiségi jogában sértett személy relációjában kifejezett anyagi kárpótlás, másrésről a magánjogi büntetés a hasonló jogsértések megelőzése érdekében. A perbeli esetben az alperes vétkességének vizsgálatára nem került sor, így a sérelemdíj összegének meghatározásakor annak magánjogi büntetés jellege kellően nem kerülhetett érvényesítésre.

[27] Az alperes további érvei sem vezettek a sérelemdíj mértéke tekintetében elvégzett bírói mérlegelés okszerűtlenségéhez. Az alperes kifogásolta, miszerint a törvényszék nem értékelte azt a körülményt, hogy a felperes szellemi munkakörben való foglalkoztatását a szakvélemény egészségügyi szempontból nem zárta ki. Az elsőfokú bíróság a sérelemdíj mértéke körében a felek előadása mellett a szakvéleményben foglaltakat vette figyelembe, annak megállapításait maradéktalanul elfogadta. A bírói mérlegelést azonban nem teszi okszerűtlenné, hogy a szakvélemény minden megállapítását az ítélet nem rögzíti. A felperes fizikai állapotából eredő hátrányok között értékelte a jelentős, 52% mértékű egészségkárosodását, állapota véglegessége mellett a jobb felső végtag használhatatlanságát, a nagyfokú és testszerte tovaterjedő fájdalmat, a mindennapos mozgások végzésében fennálló akadályozottságát és az emiatt fennálló segítség igénybevételét; állapotából eredően a szakképzettségének (szakács, gyengeáramú villanszerelő) megfelelő munkakör betöltésére és kétkézes fizikai munkavégzésre való végleges alkalmatlanságát azzal, hogy egykezes fizikai tevékenységre kisebb korlátozással lehet alkalmas. A szellemi munkakörben való foglalkoztathatóság értékelése hiányát cáfolja, hogy a felperes bizonyítási indítványát nem fogadta el a szellemi munkakörben történő elhelyezkedésének akadályozottságára vonatkozóan. Önmagában nem teszi a bírói mérlegelést okszerűtlenné, hogy a törvényszék ítélete indokolásában a szakvélemény szellemi munkakörre vonatkozó feltételezett megállapítására nem tért ki. Az alperes fellebbezésében előadott további okfejtése, mint az önfejlesztés és a tanulás, valamint a munkaügyi központ által kínált ingyenes képzések elmulasztása pedig olyan, konkrétumokat nélkülöző, nem igazolt kifogások, amelyekre az alperes a megelőző-, illetve az elsőfokú peres eljárásban sem hivatkozott, így arra a másodfokú felülbírálat sem terjedhetett ki [Kp. 100. § (3) bekezdés]. Ugyanígy az alperes fellebbezésében nem jelölte meg azt sem, hogy milyen jogcímen és mekkora összegben kifizetett kártérítés értékelését hiányolja, valamint a sérelemdíj megítélésekor figyelembe vehető hasonló ügyek közül - konkrét jogeset megjelölése hiányában - melyik időszakban, milyen személyiségi jogsértéssel összefüggésben megállapított jogeset értékelésének elmulasztását kifogásolja. A felperes részére megfizetett vagyoni kártérítés a vagyoni, míg a sérelemdíj a nem vagyoni károk kompenzálását célozza, így az alperes eredményesen nem hivatkozhat a vagyoni károk megtérítésére. Mindezek tükrében a másodfokú bíróság nem

látott lehetőséget az elsőfokú bíróság mérlegelésével megállapított sérelemdíj megváltoztatására.

[28] Az ítéltábla a peradatok alapján megállapította, hogy a felperes – állapotára tekintettel – a munkáltatói tájékoztatást követően 2020. december 3-án jogszerűen kérelmezte a továbbfoglalkoztatási kötelezettség alóli mentesítését és a Hjt. 68/A.§ (6) bekezdés alapján szolgálati jogviszonya felmentéssel való megszüntetését. Ezen jogszerű eljárásnak a sérelemdíj mértékének mérlegelésekor nem volt relevanciája. Ily módon az alperesi fellebbezés eredményre nem vezetett.

[29] A csatlakozó fellebbezés ugyancsak a sérelemdíj mértékét vitatta, azonban az elsőfokú bíróság jogszabálysértő mérlegelési tevékenységét kifogásoló indokai körében eljárási jogszabálysértésre (a Kp. 78. § (1)-(2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 279. § (1) bekezdése) nem hivatkozott, amely miatt a felperes a Kp. 100. § (2) bekezdés b) pontja alapján elzárta a másodfokú bíróságot a csatlakozó fellebbezés érdemi vizsgálatától.

[30] Az ítéltábla a perbeli jogvitában, – miután a fellebbezési eljárás a sérelemdíj bírói mérlegeléssel megállapított mértékének jogszerűsége vizsgálatára korlátozódott – a bírói gyakorlat alapján azt hangsúlyozza, hogy a sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját a ténylegesen bekövetkezett hátrány jelenti, a sérelemdíj mértékét tehát annak figyelembevételével kell meghatározni (BH 2023.8). A megállapított tényállás szerint súlyos hátrányt jelentett, hogy a felperes a 30-as évei közepén vált rokkanttá, katonai, valamint szakképzettségének megfelelő karrierje kettétört, súlyos mozgásszervi betegségei mellett, emésztőrendszeri reflux és szorongásos depresszió jelentkezett nála. Mindezek kedvezőtlenül érintették magánéletét, mindennapi életvitelét, amely során a mindennapokban szükségszerű mozgással járó tevékenységeket is csak segítséggel tudja ellátni. A felperes szakvéleménnyel alátámasztott súlyos testi és lelki egészségkárosodása az életminőségét nyilvánvalóan kedvezőtlenül befolyásolta, és végleges állapota miatt továbbra is ezzel kénytelen élni. Mindez életvitelében, lelki állapotában negatív irányú változásként jelentkezett, amely az elfogadott igazságügyi orvosszakértői véleményből okszerűen és életszerűen következik anélkül, hogy a felperes részéről további bizonyításnak lett volna helye. A szakértő ezen felül nem tett olyan megállapítást, hogy a felperes ne tett volna meg mindent a felépülése érdekében (életmód-, illetve szemléletváltással, kiegészítő otthoni gyógytornával), a szakvéleményben éppen az ellenkezője szerepel. Állapota véglegessé válásának tudati megélése a lelki működéseket hátrányosan érinti, és nemcsak a mindennapi életet, hanem a társadalmi életet és a párkapcsolatok kialakítását is korlátozni fogja. A felperes fiatal életkorban - 33 évesen - az élete minden szegmensére kiható súlyos jogsértést szenvedett el a munkahelyi balesete okán.

[31] Mindezek egybevetésével az elsőfokú bíróság a sérelemdíj összegének meghatározásakor a perbeli személyiségi jogsértés súlyát a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján körültekintően értékelte, figyelemmel annak elsődleges kompenzációs funkciójára. Helyesen mérlegelte az eset összes körülményét, és a személyiségi jogsértés súlyával arányos kompenzációs összeg megfizetésére kötelezte az alperest; annak mértéke a felperes nem

vitásan súlyos fizikai és lelki hátrányai arányos kiegyensúlyozását szolgálja, mérlegelési tevékenysége a jogszabályoknak megfelel, annak okszerűtlensége nem volt megállapítható.

[32] A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés a fentiek okán sikerrel nem tudta támadni az elsőfokú ítéleti álláspontot, ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

[33] A fellebbezés alapján pervesztes alperes a Kp. 35. § alapján alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése és 102. § (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperes másodfokú peres eljárásával felmerült, ügyvédi megbízási szerződésben kikötött munkadíj (400.000+100.000 forint) összegét; a sikertelen csatlakozó fellebbezéssel szemben az alperes perköltséget nem számított fel, ezért arról az ítéltábla nem rendelkezett.

[34] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdésében és 46. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű (2.000.000 forint) fellebbezési illetéket az alperest az Itv. 5. § (1) bekezdés c) pont alapján megillető illetékmentesség alapján, míg a csatlakozó fellebbezés Itv. 46. § (4) bekezdése szerint meghatározott (1.600.000 forint) illetékét a felperes teljes személyes illetékmentességét magába foglaló munkavállalói költségkedvezménye folytán a Pp. 102. § (1) és (6) bekezdései alapján az állam viseli.

[35] Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Kp. 99. § (1) bekezdése zárja ki.

Záró rész

Budapest, 2025. szeptember 10.

dr. Németh Andrea s.k.	dr. Stumpf-Rádai Ágota s.k.	dr. Kinyó Krisztina s.k.
a tanács elnöke	bíró	bíró